

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.003.03.2021

Pan
Jacek Jarząbek
Wójt Gminy
Nowej Brzeźnicy
ul. Kościuszki 103
98-331 Nowa Brzeźnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/003 – Realizacja przez gminy województwa łódzkiego zadań z zakresu nadzoru nad opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i przyłączaniem posesji do sieci kanalizacji sanitarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Nowej Brzeźnicy, ul. Kościuszki 103, 98-31 Nowa Brzeźnica (dalej: „Urząd”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Jarząbek, Wójt Gminy Nowa Brzeźnica, od 25 października 2018 r. (dalej: „Wójt”)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Ocena sprawowanego przez gminy nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. 2. Ocena podejmowanych przez gminy działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości, których właściciele winni wykonać obowiązek przyłączenia tych nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (lub wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych) oraz egzekwowanie od właścicieli nieruchomości realizacji tych obowiązków.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	Stanisław Wlazło, gł. specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/198/2021 z 23 listopada 2021 r. Rafał Piotrowski, st. inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/191/2021 z 10 listopada 2021 r.

(akta kontroli str.1-5)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd Gminy w Nowej Brzeźnicy³ nie był przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej. W regulaminach organizacyjnych Urzędu nie wyznaczono komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru i koordynowania działań z zakresu gospodarki ściekowej.

Wójt nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, nie wyposażyli nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 833 nieruchomości, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. Wójt w niewystarczający sposób realizował również obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴. Wójt, nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, w okresie od 2019 r. do 15 listopada 2021 r. żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, a także nie kontrolował posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżniania zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczania opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków. Ponadto, gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków nieruchomości, prowadzona była nierzetelnie.

W konsekwencji w Urzędzie nie organizowano również opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli wskazanych wyżej umów, co stanowiło naruszenie art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵.

Ponadto Wójt, w okresie objętym kontrolą NIK, w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Urząd;

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm. (dalej: u.c.p.g.)

⁵ Dz. U. 2020, poz. 1439, dalej: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Opis stanu faktycznego

1.1 W latach 2019-2021 (do 16 grudnia 2021 r.) obowiązywały dwa Regulaminy organizacyjne⁷, w których zadania związane z gospodarką ściekową, nie zostały przypisane żadnej z komórek organizacyjnych Urzędu. Zadania z zakresu gospodarki ściekowej, dotyczące m.in. prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania/sposobu pozbywania się osadów ściekowych; prowadzenia postępowań w sprawach zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, nie zostały przydzielone do realizacji i nie przypisano ich w zakresach czynności pracownikom Urzędu. Faktyczne wykonywanie zadań było realizowane przez Z-ce kierownika działu Gospodarczego Urzędu.

Wójt, w okresie objętym kontrolą, nie upoważnił⁸ pracowników Urzędu do wydawania w swoim imieniu decyzji administracyjnych z zakresu gospodarki ściekowej. Wójt, ww. okresie udzielił upoważnienia na podstawie art. 3 ust 4 i 39 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym⁹ do wydawania decyzji administracyjnych w sprawach indywidualnych jedynie Sekretarzowi Gminy.

(akta kontroli str. 6-53)

1.2. W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywał *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nowa Brzeźnica*¹⁰ przyjęty uchwałą Rady Gminy Nowa Brzeźnica z 10 grudnia 2020 r.¹¹ Regulamin uprzednio został pozytywnie zaopiniowany przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego. W Regulaminie wskazano, że właściciele nieruchomości zobowiązani byli do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości w sposób systematyczny, nie dopuszczając do przepełnienia się urządzeń służących gromadzeniu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 54-64)

W Gminie w okresie objętym kontrolą, obowiązywał regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, przyjęty uchwałą Rady Gminy Nowa Brzeźnica z 25 września 2018 r.¹² W Regulaminie określono prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, wskazane w treści art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ W okresie objętym kontrolą obowiązywał Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy Nowa Brzeźnica nadany zarządzeniem nr 120.36.2018 Wójta Gminy Nowa Brzeźnica z 16.08.2018 r. oraz Regulamin nadany zarządzeniem nr 0120.16.2019 z 25.04.2019 r. zmieniony zarządzeniem nr 0120.39.2020 z 14.09.2020 r.

⁸ Na podstawie art. 268a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.).

⁹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834, tj.).

¹⁰ W treści zgodnej ze złożonym projektem

¹¹ Regulamin został przyjęty uchwałą Nr 113/XXIII/20 Rady Gminy Nowa Brzeźnica z 10.12.2020 r. zmieniony uchwałą Rady Gminy Nowa Brzeźnica Nr 123/XXIV/21 z 19.01.2021 r.

¹² Uchwała nr 164/XXVIII/18

odprowadzaniu ścieków¹³. Projekt regulaminu z 2018 r. zgodnie z art. 19 ust. 2 uzzw przed uchwaleniem został pozytywnie zaopiniowany przez Dyrektora RZGW w Poznaniu¹⁴.

(akta kontroli str. 65-72)

Na podstawie danych GUS – Statystyczne Vademecum Samorządowca, wg stanu na 2019 r., na terenie Gminy Nowa Brzeźnica, zamieszkałej przez 4558 osób¹⁵, funkcjonowało 807 zbiorników bezodpływowych oraz 119 przydomowych oczyszczalni.

Według stanu na 16 grudnia 2021 r., mieszkańcy nie posiadali dostępu do sieci kanalizacyjnej z uwagi na brak takiej infrastruktury na terenie gminy.

Wójt wyjaśnił, że z uwagi na brak środków finansowych i realizację dużych inwestycji polegających m.in. na budowie stacji uzdatniania wody, modernizacji ujęć wody oraz budowę oczyszczalni ścieków Gmina nie podejmowała działań dla pozyskania środków finansowych na budowę sieci kanalizacji sanitarnej.

(akta kontroli str. 73-147, 270-274)

1.3. Urząd prowadził ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, o której mowa w art. 3 ust. 3 u.c.p.g.

Na terenie Gminy zidentyfikowano łącznie 1759 nieruchomości¹⁶. W ww. ewidencji¹⁷, zarejestrowano jedynie łącznie 926 nieruchomości wyposażonych w ww. urządzenia, tj. 807 nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy oraz 119 w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Wójt, w okresie objętym kontrolą, nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt w szczególności nie wzywał właścicieli nieruchomości do złożenia stosownych deklaracji. W wyniku powyższego, Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 833 nieruchomości, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli oraz uniemożliwiało prowadzenie w sposób rzetelny ww. ewidencji.

Ponadto, w przypadku 807 nieruchomości ww. ewidencja nie zawierała danych o: pojemności zbiorników, sposobie pozbywania się nieczystości z danej posesji ani częstotliwości opróżniania zbiorników (opisanych w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 73-147)

Z kolei, w sprawozdaniach SG-01¹⁸ za 2019 r. i 2020 r. wykazano łącznie 1578 i 1586 ww. urządzeń, w tym odpowiednio 1513 i 1472 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i odpowiednio 65 i 114 nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków (opisanych w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 148-151)

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028; dalej: uzzw.

¹⁴ Postanowienie PO.RET.070.122.1.2018.KS z dnia 13 sierpnia 2018 r.

¹⁵ Dane GUS – Statystyczne Vademecum Samorządowca – stan na 2019 r.

¹⁶ Tj. 1726 nieruchomości osób fizycznych (m.in. zabudowane lokalem mieszkalnym, budynkiem mieszkalnym, domkiem letniskowym oraz budynkiem letniskowym) oraz 33 osób prawnych.

¹⁷ Wg stanu na dzień 13 października 2021 r.

¹⁸ Wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie, w kontrolowanym okresie, zadania związane z gospodarką ściekową nie zostały przypisane w Regulaminach organizacyjnych, żadnej z komórek organizacyjnych Urzędu. Ponadto w zakresach czynności poszczególnych pracowników nie dokonano podziału kompetencji w zakresie ww. zadań, w tym w szczególności zadań związanych z prowadzeniem ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe i przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych oraz weryfikowaniem rzetelności i terminowości przekazywania kwartalnych sprawozdań przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Powyższe było działaniem nierzetelnym, a także niezgodnym z standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.), zgodnie z którymi struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań jednostki, a zakres zadań poszczególnych komórek powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Natomiast aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.

Wójt wyjaśnił, że gospodarką wodno-kanalizacyjną zajmuje się w Gminie od wielu już lat referat gospodarczy. Regulamin organizacyjny nie wskazuje wprost zadań związanych z gospodarką ściekową jako zadań przynależnych ww. referatowi jednakże katalog zadań temu referatowi nie ma charakteru zamkniętego. Z uwagi na zbliżające się terminy przejścia niektórych pracowników Urzędu na emeryturę oraz zmiany kadrowe, planowana jest od pewnego czasu zmiana Regulaminu organizacyjnego, która doprecyzuje powierzenie ww. zakresów zadań wprost do zadań tego referatu.

(akta kontroli str. 6-51, 275-281)

2. Gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzona była w Urzędzie nierzetelnie, w tym w szczególności:

- w przypadku 807 zarejestrowanych w ewidencji nieruchomości Urząd nie posiadał wiedzy o pojemności zbiornika bezodpływowego;
- w ewidencji brak było danych dot. częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych.

Wójt wyjaśnił, że brak w ewidencji danych dotyczących pojemności zbiorników jest spowodowany uchybieniem pracownika, dane te zostaną niezwłocznie uzupełnione. Brak danych w zakresie częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych wynika z faktu nie rozpoczęcia kontroli właścicieli nieruchomości, jednak gmina planuje podjęcie działań w tym zakresie.

(akta kontroli str.73-110, 286-288)

3. Wójt, w okresie objętym kontrolą, w nieprawidłowy sposób sprawował nadzór przewidziany w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g. Wójt nie podejmował w tym czasie działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g. nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego

Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 833 nieruchomości, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości w 833 nieruchomościach, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy a także rzetelności, złożonych przez Gminę sprawozdań SG-01 za 2019 r. i 2020 r.

Wójt wyjaśnił, że brak danych dotyczących sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych był spowodowany brakiem posiadania informacji w tym zakresie przez Gminę, a to z kolei wynikało z braku kontroli w tym przedmiocie ze strony Gminy. Wyjaśnił również, że Gmina w 2019 roku rozpoczęła inwentaryzację jednak nie została ona zakończona. Powodem niedokończenia inwentaryzacji jest brak dopełnienia obowiązku zgłoszenia urządzeń do ewidencji przez wszystkich właścicieli nieruchomości. W celu dokończenia inwentaryzacji niezbędne będzie przeprowadzanie kontroli nieruchomości w tym zakresie, jednak obecnie kolejną przeszkodą w jej dokończeniu stała się sytuacja epidemiologiczna, która uniemożliwiła przeprowadzenia tych czynności.

(dowód: akta kontroli str. 73-147, 270-285)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie kontrolowanym Wójt nie zapewnił przygotowania organizacyjnego Urzędu do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej. W Urzędzie nie przypisano zadań w ww. zakresie do żadnej komórki organizacyjnej jak również tych zadań nie przypisano do obowiązków pracowników w ich zakresach czynności. Wójt nie zidentyfikował wszystkich nieruchomości, których właściciele nie wykonali obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie prowadzenia gospodarki ściekowej w przypadku 833 nieruchomości, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości w przypadku 833 nieruchomości, brak było możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy, a także rzetelności, złożonych przez Gminę sprawozdań SG-01 za 2019 r. i 2020 r. Ponadto, ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków nieruchomości prowadzona była w Urzędzie w sposób nierzetelny.

2. Opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2019 – 2021 (do 15 listopada) Wójt nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzenia częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczania opłat

za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków.

(akta kontroli str. 270-274, 282-285)

2.2. W okresie objętym kontrolą, Wójt nie ustalił właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie i nie zrealizował obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, dla właścicieli tych nieruchomości zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy (patrz dalej: sekcja nieprawidłowości).

W dniu 15 listopada 2021 r. Wójt Gminy na mocy zarządzenia¹⁹, wydanego na podstawie art. 9u u.c.p.g., określił procedurę kontroli przestrzegania przez właścicieli nieruchomości obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulaminu utrzymania czystości na terenie gminy Nowa Brzeźnica w zakresie gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych. Procedura wskazywała m.in. podmioty podlegające kontroli, zakres przedmiotowy kontroli oraz sposób przeprowadzania i dokumentowania kontroli.

W okresie od dnia 15 listopada 2021 r. do dnia zakończenia kontroli NIK, Gmina przeprowadziła 21 kontroli u właścicieli nieruchomości gromadzących nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych. W wyniku kontroli stwierdzono, że w 16 przypadkach właściciele nieruchomości nie posiadali zawartych umów z przedsiębiorcami na opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz dowodów potwierdzających odbiór nieczystości, w czterech przypadkach brak było umowy, jednak właściciele nieruchomości posiadali dowody dokumentujące odbiór nieczystości ciekłych, natomiast w jednym przypadku właściciel nieruchomości posiadał umowę i dowody potwierdzające odbiór nieczystości ciekłych.

We wszystkich przypadkach, w których stwierdzono brak zawartych umów z przedsiębiorcą opróżniającym zbiorniki bezodpływowe, jak również dowodów potwierdzających ich opróżnianie, Gmina zobowiązała właścicieli tych nieruchomości do podpisania umowy na odbiór nieczystości ciekłych z przedsiębiorcą świadczącym usługi w tym zakresie oraz udokumentowania regularnego opróżniania zbiornika bezodpływowego.

(akta kontroli str. 152-227, 275-281)

2.3. W Urzędzie, zgodnie z art. 7 ust. 6b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, prowadzono w formie elektronicznej ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. W okresie objętym kontrolą zezwolenie w powyższym zakresie posiadało czterech przedsiębiorców. Zezwolenia wydane zostały w latach 2009-2020.

Powyższa ewidencja prowadzona była w sposób rzetelny, tj. zawierała wszystkie wymagane dane jak również była na bieżąco aktualizowana.

(akta kontroli str. 228-229)

2.4. W okresie objętym kontrolą wszystkie podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych składały kwartalne sprawozdania z prowadzonej działalności i co do zasady zawierały one dane/informacje wymienione w art. 9o ust. 3 u.c.p.g.

¹⁹ Nr 0120.79.2021

Analiza 42 sprawozdań kwartalnych²⁰, złożonych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wykazała, że:

- trzy sprawozdania, przekazane zostały Wójtowi z opóźnieniem wynoszącym od pięciu do 16 dni w stosunku do terminu określonego w art. 9o ust. 2 u.c.p.g.,
- w przypadku 31²¹ sprawozdań nie dołączono do nich wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym podmiot zawarł umowy na opróżnienie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, o którym mowa w art. 9o ust. 4 u.c.p.g.

Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g. Pomimo, iż część z ww. sprawozdań została sporządzona niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9o ust. 3 i 4 u.c.p.g. Wójt nie stwierdził żadnych nieprawidłowości i w konsekwencji nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. u.c.p.g. Wójt, wszczął postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na przedsiębiorcę karę pieniężną, o której mowa w ww. przepisie, dopiero w trakcie kontroli NIK. Powyższe zostało szczegółowo opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 228-229)

2.5. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynął jeden wniosek mieszkańca odnośnie gospodarki ściekowej dotyczący wylewania ścieków na tereny do tego nieprzeznaczone²². Urząd przekazał przedmiotową sprawę Policji, która poinformowała, iż po nawiązaniu kontaktu telefonicznego z osobą skarżącą, sprawa ta będzie załatwiana przez pracowników Urzędu. Pracownik Urzędu przeprowadził oględziny wskazanych miejsc, w trakcie których potwierdził nielegalne pozbywanie się nieczystości ciekłych oraz brak możliwości ustalenia sprawcy wskazanego czynu. W dniu 10 grudnia 2021 r. osoba skarżąca została zawiadomiona o sposobie załatwienia sprawy.

(akta kontroli str. 246-253)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie 2019 – 15 listopada 2021 r. Wójt, pomimo obowiązku nadzoru przewidzianego w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g., a także obowiązku kontroli przewidzianego w art. 6 ust. 5a u.c.p.g., nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania Nie kontrolował również posiadania przez właścicieli nieruchomości umów o korzystanie z usług wykonywanych przez przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników

²⁰ O których mowa w art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

²¹ Sprawozdań za: I kwartał 2019 r., złożonych przez 3 podmioty, II kwartał 2019, złożonych przez 2 podmioty, III kwartał 2019 r. złożonych przez 3 podmioty, IV kwartał 2019 r. złożonych przez 1 podmiot, I kwartał 2020 r., złożonych przez 2 podmioty, II kwartał 2020 r. złożonych przez 3 podmioty, III kwartał 2020 r. złożonych przez 2 podmioty, IV kwartał 2020 r. złożonych przez 3 podmioty, I kwartał 2021 r. złożonych przez 4 podmioty, II kwartał 2021 r. złożonych przez 4 podmioty, III kwartał 2021 r. złożonych przez 4 podmioty.

²² Pismo z dnia: 9 listopada 2021 r.

bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, jak również dowodów uiszczenia opłat lub innych dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku. Wójt wyjaśnił, że podjęta została decyzja o kontroli wszystkich właścicieli nieruchomości w zakresie realizacji obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Nowa Brzeźnica w zakresie gromadzenia oraz pozbywania się nieczystości ciekłych, a o zamiarze przeprowadzenia kontroli mieszkańcy gminy zostali poinformowani z wyprzedzeniem poprzez zamieszczenie stosownej informacji na stronie urzędu oraz rozpropagowanie wśród mieszkańców ulotki o tej samej treści.

(akta kontroli str. 270-285)

2. Wójt, nie ustalił właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umowy na ich opróżnianie. W efekcie Gmina nie zapewniła realizacji obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w wypadku ścieków gromadzonych w zbiornikach na takich nieruchomościach, zgodnie z art. 6 ust. 6 u.c.p.g. Wójt wyjaśnił, że gmina nie podejmowała takich działań, gdyż do połowy 2019 r. nie posiadała własnej oczyszczalni ścieków, co powodowało iż właściciele nieruchomości położonych na terenie gminy mieli utrudniony dostęp do pozbywania się nieczystości ciekłych poprzez przekazywanie ich do oczyszczalni ścieków. W kwietniu 2019 r. Urząd Gminy rozpoczął inwentaryzację zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, informując o tym mieszkańców poprzez zamieszczenie stosownej informacji na stronie urzędu oraz przekazanie takiej informacji sołtysom w celu przekazania właścicielom nieruchomości. Podjęte działanie nie przyniosło jednak zamierzonego efektu, w wyniku czego podjęta została decyzja o kontroli wszystkich właścicieli nieruchomości w tym zakresie, czego potwierdzeniem jest wydane w dniu 15 listopada 2021 r. zarządzenie Wójta w tym zakresie.

(akta kontroli str. 270-274)

3. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g. Wójt nie stwierdził bowiem żadnych nieprawidłowości z złożonych sprawozdaniach, pomimo, że w trakcie kontroli NIK ustalono, że 34 na 42 sprawozdania sporządzone były niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9o ust. 3 i 4 u.c.p.g. I tak:
 - trzy sprawozdania, przekazane zostały Wójtowi z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 5, 5 i 16 dni w stosunku do terminu określonego w art. 9o ust. 2 u.c.p.g.,
 - w przypadku 31 sprawozdań nie dołączono do nich wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym podmiot zawarł umowy na opróżnienie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, o którym mowa w art. 9o ust. 4 u.c.p.g.

W konsekwencji braku skutecznej weryfikacji sprawozdań, Wójt nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. u.c.p.g. Wójt, wszczął postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na przedsiębiorcę karę pieniężną, o której mowa w ww. przepisie, dopiero w trakcie kontroli NIK.

Wójt wyjaśnił, iż brak składania przy sprawozdaniach kwartalnych przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym podmiot zawarł umowy na opróżnienie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły było przeoczeniem pracownika Urzędu.

Urząd wyjaśnił również że aktualnie przed Wójtem Gminy Nowa Brzeźnica toczą się trzy postępowania dotyczące wymierzania kary (art. 9xb pkt 2 u.c.p.g.), jak również przedsiębiorcy zostaną wezwani do uzupełnienia poprzednich sprawozdań. Do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK, Urząd nie otrzymał poprawionych i uzupełnionych sprawozdań w zakresie wskazanym w przesłanych wezwaniach.

(akta kontroli str. 230-244, 275-281)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt w okresie od 2019 r. do 15 listopada 2021 r. nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania prawidłowości realizacji przez właścicieli tych nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, nie kontrolował posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku. W konsekwencji braku podejmowania ww. działań, Wójt, wobec nieustalenia właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie, nie organizował również opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 6 ust. 6 u.c.p.g.

Ważnym, a nie wykorzystywanym w okresie od 2019 r. do 15 listopada 2021 r. w Gminie instrumentem o charakterze prewencyjnym, kształtującym właściwe postępowanie z nieczystościami ciekłymi jest kontrola. Nieprzeprowadzanie kontroli, przy jednoczesnym braku odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej mogło skutkować w dłuższej perspektywie zanieczyszczeniem środowiska.

Ponadto Wójt, w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g.

3. Przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu faktycznego

3.1. W badanym okresie mieszkańcy nie posiadali dostępu do sieci kanalizacyjnej z uwagi na brak takiej infrastruktury na terenie gminy.

Jak wyjaśnił Wójt, ze względu na ukształtowanie terenu, duże odległości pomiędzy miejscowościami na terenie gminy oraz rozległą zabudowę, nie jest możliwe wybudowanie kanalizacji w systemie grawitacyjnym. Z kolei z powodów finansowych, tj. braku środków i realizacji innych dużych inwestycji, gmina nie podejmowała działań na pozyskanie środków na budowę kanalizacji sanitarnej, również z uwagi, iż obecnie teren gminy nie został w całości zwodociągowany, co jest wielkim problemem finansowym, który jest spowodowany ukształtowaniem terenu.

Na terenie Gminy planowane jest wybudowanie sieci kanalizacyjnej dla większych miejscowości i zwartej zabudowy z podłączeniem do kilku oczyszczalni

zlokalizowanych na jej terenie, co potwierdza Uchwała Rady Gminy²³ w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Brzeźnica.

W przypadku mniejszych miejscowości jak i dla nieruchomości przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, nie jest planowana możliwość podłączenia do sieci kanalizacyjnej ze względu na koszty ich podłączenia.

(akta kontroli str. 254-274)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Z uwagi na brak sieci kanalizacji sanitarnej Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od dokonania oceny Powiatu w tym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność:

1. Organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku zidentyfikowania faktu niezawarcia umowy, braku dowodów uiszczenia opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku.

Zapewnienia weryfikacji prawidłowości przedkładanych przez przedsiębiorców opróżniających zbiorniki bezodpływowe sprawozdań kwartalnych oraz egzekwowanie tych obowiązków od przedsiębiorców.

Wnioski

1. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości, których właściciele nie wykonali obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.

2. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych i następnie zaktualizowanie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków poprzez uzupełnienie danych o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych na wszystkich nieruchomościach na terenie Gminy.

3. Dostosowanie struktury organizacyjnej jednostki do jej aktualnych celów i zadań, określenie zakresu zadań poszczególnych komórek organizacyjnych w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny, zapewnienie sprawnego i prawidłowego funkcjonowania jednostki poprzez zapewnienie systemu zastępstw i nadzoru oraz takiego przydziału obowiązków, który zagwarantowałby zgodność działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, ciągłość oraz jakość wypełniania zadań związanych z gospodarką ściekową.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

²³ Nr 86/XII/16 z dnia 27.09.2016 r.

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 31 grudnia 2021 r.

Kontroler
Rafał Piotrowski
St. Inspektor k.p.

Piotrowski

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

Piotr Walczak

podpis

